

13 БОЛЕСТИ КОИ МОЖАТ ДА СЕ СПРЕЧАТ СО РЕДОВНА ВАКЦИНАЦИЈА НА ДЕЦАТА

Редовните вакцини за деца само во последните 60 секунди спасиле 5 животи. Тоа се уште 5 деца што се заштитени од смртоносни болести и ќе можат среќно да растат и да водат здрав живот.

Вакцините се најбезбеден, најлесен и ефикасен начин за заштита на здравјето во детството и низ целиот понатамошен живот. Благодарение на високите стапки на вакцинација, некогашните деца, а денешни родители, ја имаат таа среќа да растат без да искушат некој член од семејството или пријател да им почине или да има доживотни последици од болести како што се морбили или детска парализа (полиомиелит). Иронично, ова е една од причините зошто некои веруваат дека болестите што можат да се спречат со вакцини не се повеќе закана за децата. Но, со намалувањето на стапките на вакцинација кај децата, расте ризикот од враќање на овие болести.

ДА СЕ ПОТСЕТИМЕ КОИ СЕ БОЛЕСТИТЕ ОД КОИ ШТИТАТ РЕДОВНИТЕ ВАКЦИНИ ЗА ДЕЦА

1 ТУБЕРКУЛОЗА – ЗАРАЗНА БОЛЕСТ ПРЕДИЗВИКАНА ОД БАКТЕРИЈАТА *Mycobacterium tuberculosis* ШТО ГЛАВНО ГИ ОШТЕТУВА БЕЛИТЕ ДРОБОВИ, ИАКО МОЖЕ ДА ВЛИЈАЕ И НА ДРУГИТЕ ОРГАНИ.

СИМПТОМИ Главни симптоми се треска, губење апетит и како последица на тоа намалување на телесната тежина, замор и слабост, постојана кашлица и тешко дишење, болка во градите и малаксаност.

КОМПЛИКАЦИИ И РИЗИЦИ Без третман, туберкулозата може да биде фатална. Нелекуваната активна болест обично влијае на белите дробови, но преку крвта може да се прошири и на други телесни органи.

Туберкулозните бактерии се пренесуваат преку воздухот кога лицето што е заразено кашла, кива, пее или зборува, испуштајќи мали капки во воздухот.

НАЈДОБАР НАЧИН ДА ГО ЗАШТИТИТЕ ВАШЕТО ДЕТЕ ОД ТУБЕРКУЛОЗА Е ДА ГО ВАКЦИНИРАТЕ.

2 ХЕПАТИТ Б – ЗАБОЛУВАЊЕ ПРЕДИЗВИКАНО ОД ВИРУСОТ *Hepatitis B (HBV)* И Е РЕТКОСТ ВО ЗЕМЈИТЕ КАДЕ ШТО ДЕЦАТА СЕ РУТИНСКИ ИМУНИЗИРАНИ ПРОТИВ ОВАА БОЛЕСТ.

СИМПТОМИТЕ вклучуваат замор, губење на апетит, треска, жолтица, болки во зглобовите, темна урина и промени во бојата на столицата, болки во стомакот (особено горната десна страна каде што е црниот дроб) и осип. Но, инфекцијата со вирусот се случува неколку месеци пред да се појават какви било симптоми.

КОМПЛИКАЦИИ И РИЗИЦИ Кај некои деца, болеста ќе помине и без третман. Но, кај помалите деца постои поголема веројатност да развијат хроничен хепатит Б што може да ги донесе во ризик одидни фатални компликации на црниот дроб, како откажување на црниот дроб и малигно заболување. Болеста се пренесува кога луѓето доаѓаат во контакт со крвта на некој што го има вирусот.

НАЈДОБАР НАЧИН ДА ГО ЗАШТИТИТЕ ВАШЕТО ДЕТЕ ОД ХЕПАТИТ Б Е ДА ГО ВАКЦИНИРАТЕ.

3 ИНФЕКЦИИ ПРЕДИЗВИКАНИ ОД ХЕМОФИЛУС ИНФЛУЕНЦА ТИП Б (HAEMOPHILUS INFLUENZAE TYPE B - Hib). БАКТЕРИЈАТА МОЖЕ ДА ПРЕДИЗВИКА ТЕШКИ ИНФЕКЦИИ ОСОБЕНО КАЈ ДЕЦАТА ПОД 5-ГОДИШНА ВОЗРАСТ, КАКО ШТО СЕ: МЕНИНГИТ, ПНЕВМОНИЈА, СЕПСА, ИНФЕКЦИИ НА КОСКИТЕ И ЗГЛОВОВИТЕ И ТЕШКА ИНФЕКЦИЈА НА ГЛАСНИТЕ ЖИЦИ ШТО МОЖЕ ДА ДОВЕДЕ ДО ЗАДУШУВАЊЕ.

КОМПЛИКАЦИИ И РИЗИЦИ

Компликациите од оваа болест се појавуваат кај невакцинирани деца, а симптомите зависат од засегнатиот орган. Пред воведување на вакцината, оваа бактерија беше најчеста причина за мозочно воспаление (бактериски менингит) што се манифестира со ментални нарушувања, главоболки, вкочанет врат, повраќање, покачена температура. И покрај лекувањето, оваа болест може да биде фатална кај невакцинирани деца, а дури кај 30% од засегнатите деца завршуваат со оштетување на слухот. Тешките инфекции се третираат во болнички услови.

Инфекцијата може лесно да се пренесе преку капки и секретите што заразеното лице ги исфрла во околината, на пример при кивање или кашлање.

4 ИНФЕКЦИЈА СО РОТА-ВИРУС (ROTAVIRUS) МОЖЕ ДА ПРЕДИЗВИКА СЕРИОЗНА ТЕЧНА СТОЛИЦА (ДИЈАРЕЈА), ПОВРАЌАЊЕ, ТРЕСКА И БОЛКИ ВО СТОМАКОТ. РОТА-ВИРУСНИТЕ ИНФЕКЦИИ СЕ ШИРАТ ЛЕСНО КАЈ ДОЕНЧИЃАТА И КАЈ МАЛИТЕ ДЕЦА.

КОМПЛИКАЦИИ И РИЗИЦИ Децата со рота-вирусна инфекција можат да изгубат многу течности, да дехидрираат и да завршат на болничко лекување.

Девет од десет деца што ја примаат вакцината се заштитени од тешка форма на болеста, а седум од десет деца се заштитени од каква било форма на болеста.

НАЈДОБАР НАЧИН ДА ГО ЗАШТИТИТЕ ВАШЕТО ДЕТЕ ОД ХЕМОФИЛУС ИНФЛУЕНЦА Е ДА ГО ВАКЦИНИРАТЕ.

НАЈДОБАР НАЧИН ДА ГО ЗАШТИТИТЕ ВАШЕТО ДЕТЕ ОД РОТА-ВИРУСНИ ИНФЕКЦИИ Е ДА ГО ВАКЦИНИРАТЕ.

5 СЕРИОЗНА ПНЕВМОКОКНА БОЛЕСТ ПРЕДИЗВИКАНА ОД БАКТЕРИЈАТА ПНЕВМОКОК (STREPTOCOCCUS PNEUMONIE).

СИМПТОМИ Бактеријата може да предизвика воспаление на грлото, ушите и синусите. Инфекциите се поизразени кај децата помали од 2 години, особено кај тие со слаб имунитет.

КОМПЛИКАЦИИ И РИЗИЦИ Кај малите деца овие инфекции можат да бидат сериозни и да доведат до хоспитализација. Бактеријата може да предизвика сериозни болести, како што се: пневмонија, менингит, сепса и други поретки компликации. Пневмококниот менингит може да предизвика глувост и оштетување на мозокот.

Бактериите се шират по капков пат при близок контакт со заразеното лице.

НАЈДОБАР НАЧИН ДА ГО ЗАШТИТИТЕ ВАШЕТО ДЕТЕ ОД ПНЕВМОКОКНА БОЛЕСТ Е ДА ГО ВАКЦИНИРАТЕ.

6 ДИФТЕРИЈА Е АКУТНА ИНФЕКТИВНА БОЛЕСТ ПРЕДИЗВИКАНА ОД БАКТЕРИЈАТА CORYNEBACTERIUM DIPHTERIAE.

СИМПТОМИ Бактеријата предизвикува воспаление на носот, грлото и крајниците и покачена температура (клиничка слика на ангина). Во рок од 2 до 3 дена, на крајниците, мекото непце и грлото се формираат синкаво-бели мембрани со различна големина. При кашлање, воспалителните промени можат да се прошират и на гласните жици, а покрај симптомите на грозница, се јавува и засипнатост. Овие мембранозни налепи се цврсто прикачени за ткивото, ги стеснуваат дишните патишта и го загрозуваат дишењето.

КОМПЛИКАЦИИ И РИЗИЦИ Токсинот што го создава/излучува оваа бактерија се апсорбира и се шири низ крвта во различни

делови од телото и може да доведе до бројни компликации, како воспаление на срцевиот мускул промени на нервниот систем срцева слабост, промени на нервниот систем, парализа. Овие компликации можат да бидат фатални. Од оваа болест умираат околу 20 % од заболените деца помлади од 5 години. Дифтеријата се пренесува преку директен контакт со заразено лице или преку капки што заразеното лице ги исфрла во околината при кашлање и кивање.

НАЈДОБАР НАЧИН ДА ГО ЗАШТИТИТЕ ВАШЕТО ДЕТЕ ОД ДИФТЕРИЈА Е ДА ГО ВАКЦИНИРАТЕ.

7 ТЕТАНУС – АКУТНА И МНОГУ СМРТНОСНА БОЛЕСТ ПРЕДИЗВИКАНА ОД БАКТЕРИЈАТА CLOSTRIDIUM TETANI.

СИМПТОМИ Инкубацијата трае од неколку дена до неколку месеци, а болеста доведува до силна болка и грчеви низ телото. Болните грчеви во мускулите започнуваат на лицето, потоа го зафаќаат вратот, телото и нозете. Кога се зафатени мускулите на лицето и вратот, детето има проблем и со голтање и дишење.

КОМПЛИКАЦИИ И РИЗИЦИ Третманот на тетанус е многу комплексен и се изведува во болнички услови. Бактериите можат да инфицираат повреди на кожата и подлабоки рани и да произведуваат протеин (токсин) што влијае врз нервниот систем и може да доведе до грчеви на мускулите и неможност за дишење. Пред појавата на вакцините, оваа болест беше смртосна во 80 % од случаите.

За тетанус нема стекнат имунитет дури и по инфекција.

Тетанус е болест што не може да се искорени бидејќи бактериите се присутни секаде во природата. Ги има во почвата и во цревата на животните, а во телото на вашето дете можат да навлезат преку повреди на кожата, каснување од животно или изгореници. Во нашата средина, децата се успешно вакцинирани против оваа болест, па затоа болеста е речиси исчезната.

НАЈДОБАР НАЧИН ДА ГО ЗАШТИТИТЕ ВАШЕТО ДЕТЕ ОД ТЕТАНУС Е ДА ГО ВАКЦИНИРАТЕ.

8 ПЕРТУСИС (ГОЛЕМА КАШЛИЦА) – МНОГУ ЗАРАЗНА БОЛЕСТ ПРЕДИЗВИКАНА ОД БАКТЕРИЈАТА BORDETELLA PERTUSSIS.

СИМПТОМИ Раните симптоми изгледаат како симптомите на настинка. Околу една недела на децата може да им тече носот, да киваат и повремено да имаат лесна треска. Кашлицата се развива постепено, децата можат да имаат напади на кашлање што им го отежнува дишењето. Тие, исто така, можат да испуштат „рапав“ звук на крајот од нападите со кашлање, по кои земаат длабок здив. Кашлицата обично е проследена со повраќање и зацрвенување на образите. Нападите на кашлање се влошуваат во текот на следните две недели, стануваат посериозни и позачестени.

Можат да бидат исцрпувачки, иако помеѓу нападите децата се чувствуваат добро. Кашлицата може да трае со месеци.

КОМПЛИКАЦИИ И РИЗИЦИ Кај бебињата под шестмесечна возраст, големата кашлица често има сериозни компликации, вклучувајќи сериозна пневмонија и апнеи (пократки или подолги застои во дишењето). Најчеста компликација кај малите деца е пневмонијата. Смртта е ретка и може да се случи само кај бебиња со компромитиран имунитет.

Децата можат да бидат заразни до 21 ден од почетокот на кашлицата. Болеста се пренесува преку близок личен контакт, на пример при кивање и кашлање.

НАЈДОБАР НАЧИН ДА ГО ЗАШТИТИТЕ ВАШЕТО ДЕТЕ ОД ПЕРТУСИС Е ДА ГО ВАКЦИНИРАТЕ.

9 ПОЛИОМИЕЛИТ (POLIOMYELITIS), ПОЗНАТ И КАКО ДЕТСКА ПАРАЛИЗА – БОЛЕСТ НА ЦЕНТАЛНИОТ НЕРВЕН СИСТЕМ ПРЕДИЗВИКАНА ОД ИНФЕКЦИЈА СО ПОЛИОВИРУС (POLIOVIRUS). ПО НАВЛЕГУВАЊЕ ВО ТЕЛОТО ПРЕКУ УСТАТА, ВИРУСОТ СЕ РАЗМНОЖУВА ВО ЦРЕВАТА ОД КАДЕ ШТО МОЖЕ ДА СЕ ПРОШИРИ НА НЕРВНИОТ СИСТЕМ И ДА ДОВЕДЕ ДО МУСКУЛНА ПАРАЛИЗА. ВО 1988 ГОДИНА, СВЕТСКАТА ЗДРАВСТВЕНА ОРГАНИЗАЦИЈА ЗАПОЧНА ИНИЦИЈАТИВА ЗА ИСКОРЕНУВАЊЕ НА ПОЛИОМИЕЛИТОТ. СЕПАК, И ВО 2019 ГОДИНА, ПОРАДИ НАМАЛЕНАТА СТАПКА НА ВАКЦИНАЦИЈА, НИЗ СВЕТОТ СЕ УШТЕ ИМА СЛУЧАИ НА ОВАА БОЛЕСТ. ПОСЛЕДНИВЕ ГОДИНИ СЕ РЕГИСТРИРАНИ СЛУЧАИ НА ПОЛИОМИЕЛИТ И ВО ЕВРОПА, ОДНОСНО ВО УКРАИНА.

СИМПТОМИ Кај повеќето заразени деца воопшто нема симптоми или тие се лесни, слични на грип и траат една недела. Едно од 100 заразени деца има вкочанетост на вратот и повраќање како и знаци на менингит, а кај едно од 200 инфицирани деца се случуваат нервни оштетувања и неповратна парализа на мускулите на долните екстремитети.

КОМПЛИКАЦИИ И РИЗИЦИ Бидејќи парализата може да влијае на респираторните мускули, 2 % до 5 % од децата со парализа умираат. Кај возрасните,

овој број е поголем и се движи од 15% до 30%.

Не постои лек за полиомиелит. Иако во голем број држави нема пријавени случаи на детска парализа, сепак вирусот може да се пренесе од друга земја, при патување.

НАЈДОБАР НАЧИН ДА ГО ЗАШТИТИТЕ ВАШЕТО ДЕТЕ ОД ДЕТСКА ПАРАЛИЗА Е ДА ГО ВАКЦИНИРАТЕ.

10 МОРБИЛИ (МАЛИ СИПАНИЦИ) – ЕДНА ОД ВОДЕЧКИТЕ ПРИЧИНИТЕЛИ ЗА СМРТ КАЈ МАЛИТЕ ДЕЦА НА ГЛОБАЛНО НИВО, И ПОКРАЈ ДОСТАПНОСТА НА БЕЗБЕДНА И ЕФИКАСНА ВАКЦИНА. МАЛИТЕ СИПАНИЦИ ГИ ПРЕДИЗВИКУВА МОРБИЛИ-ВИРУСОТ (MEASLES VIRUS, MEASLES MORBILLIVIRUS, MEV). ВО 2019 ГОДИНА ОД МАЛИ СИПАНИЦИ УМРЕЛЕ ПОВЕЌЕ ОД 200 ИЛЈАДИ ЛИЦА – ГЛАВНО ДЕЦА НА ВОЗРАСТ ПОД 5 ГОДИНИ.

СИМПТОМИ Првиот знак на мали сипаници обично е висока температура, која најчесто почнува околу 10 до 12 дена по изложеноста на вирусот и трае 4 до 7 дена. Во почетната фаза може да се појави течење на носот, кашлица, црвени и насолзени очи и мали бели точки на слuzницата што ја обложува усната празнина. По неколку дена избива осип, обично на лицето и горниот дел на вратот. Во текот на околу 3 дена, осипот се шири по телото, и на крајот достигнува до дланките и стапалата. Трае 5 до 6 дена, а потоа исчезнува. Во просек, осипот се јавува 14 дена по изложеноста на вирусот (во опсег од 7 до 18 дена).

КОМПЛИКАЦИИ Најсериозните компликации вклучуваат слепило, енцефалит (инфекција на мозокот), тежок пролив проследен со дехидратација, инфекции на увото или тешки респираторни

инфекции, како на пример пневмонија. Компликациите предизвикани од морбили се тешки, а понекогаш и трајни, вклучувајќи хоспитализација и смрт.

Малите сипаници се најзаразното респираторно заболување. Толку се заразни што ако некој има сипаници, шансата да се заразат неговите блиски контакти, кои не се имуни, изнесува 9 од 10. Вообичаено се пренесуваат преку воздушно-капков пат и директен контакт. Вирусот го инфицира респираторниот тракт, а потоа се шири низ организмот. Не постои специфична антивирална терапија за лекување морбили.

НАЈДОБАР НАЧИН ДА ГО ЗАШТИТИТЕ ВАШЕТО ДЕТЕ ОД МОРБИЛИ Е ДА ГО ВАКЦИНИРАТЕ.

11 РУБЕОЛА – БОЛЕСТ ПРЕДИЗВИКАНА ОД РУБЕЛА-ВИРУСОТ (RUBELLA VIRUS, RUBIVIRUS RUBELLAE). ОБИЧНО Е ЛЕСНА ИНФЕКЦИЈА, МЕЃУТОА, ИНТРАУТЕРИНО, КАЈ НЕРОДЕНИ БЕБИЊА МОЖЕ ДА ПРЕДИЗВИКА СЕРИОЗНИ ОШТЕТУВАЊА.

СИМПТОМИТЕ на рубеола можат да вклучуваат умерена треска, осип, течење на носот, болно грло и често, отечени лимфни јазли. Исто така, често се јавуваат болки во зглобовите.

КОМПЛИКАЦИИ И РИЗИЦИ Во ретки случаи, рубеолата може да предизвика компликации, како што се енцефалит (воспаление на мозокот) и намалување на бројот на крвните плочки (тромбоцитопенија), што може да доведе до крварење.

Рубеолата се пренесува преку капки од носот или устата на заразеното лице или

при директен контакт. Од рубеола лесно се заразуваат лица што не се вакцинирани или што претходно не ја прележале болеста.

НАЈДОБАР НАЧИН ДА ГО ЗАШТИТИТЕ ВАШЕТО ДЕТЕ ОД РУБЕОЛА Е ДА ГО ВАКЦИНИРАТЕ.

12 ЗАРАЗНИ ЗАУШКИ (ПАРОТИТ) – ЗАРАЗНА БОЛЕСТ ШТО НАЈЧЕСТО ЈА ПРЕДИЗВИКУВА ВИРУСОТ НА ПАРОТИТ (PARAMYXOVIRUS), НО И ДРУГИ ВИРУСИ (COXSACKIE A VIRUS, CYTOMEGALOVIRUS, ECHOVIRUS, ENTEROVIRUS, INFLUENZA, PARAINFLUENZA).

СИМПТОМИ Вообичаените симптоми на заушки се треска, губење апетит, умор и главоболки, по што се јавува отекување и чувствителност на плунковните (паротидни) жлезди. Болеста најчесто ги зафаќа едната или двете плунковни жлезди, кои се наоѓаат во внатрешноста на образите, близу до виличната коска, под ушите.

Заушките се пренесуваат кога некое лице ќе го вдише вирусот што заразено лице го исфрлило во воздухот со кашлање или кивање. Исто така, вирусот на заушки може да се пренесе од едно на друго лице преку директен контакт со заразена плунка.

КОМПЛИКАЦИИ И РИЗИЦИ Не е вообичаено да се појават компликации, но тие вклучуваат воспаление на мозокот (енцефалит), како и воспаление на обвивката на централниот нервен систем и на 'рбетниот мозок (менингит) и 'рбетниот мозок (менингитис).

НАЈДОБАР НАЧИН ДА ГО ЗАШТИТИТЕ ВАШЕТО ДЕТЕ ОД ЗАУШКИ Е ДА ГО ВАКЦИНИРАТЕ.

13 ХУМАН ПАПИЛОМА ВИРУС, ХПВ (HUMAN PAPILLOMAVIRUS – HPV) – НАЈЧЕСТИОТ СЕКСУАЛНО ПРЕНОСЛИВ ВИРУС ШТО ГИ НАПАЃА КОЖАТА И СЛУЗОКОЖАТА НА РАЗЛИЧНИ ДЕЛОВИ ОД ЧОВЕЧКОТО ТЕЛО. ПОДЕДНАКВО ГИ ПОГОДУВА И МАЖИТЕ И ЖЕНИТЕ. НАЈЧЕСТО ГИ ЗАСЕГА МЛАДИТЕ ЛИЦА ВЕДНАШ ПО СТАПУВАЊЕ ВО СЕКСУАЛНИ ОДНОСИ. МНОГУ ЛУЃЕ ЗАРАЗЕНИ СО ХПВ ЧЕСТО НЕ ПОКАЖУВААТ НИКАКВИ ЗНАЦИ ИЛИ СИМПТОМИ. ТОА ЗНАЧИ ДЕКА ТИЕ МОЖАТ ДА ГО ПРЕНЕСУВААТ ВИРУСОТ НА ДРУГИ БЕЗ ДА ЗНААТ ЗА ТОА. СЕ ПРЕНЕСУВА ПРЕКУ ПОЛОВ И НЕПОЛОВ ПАТ, ОД МАЈКА НА НОВОРОДЕНЧЕ ИЛИ ПРЕКУ ОБЛЕКА.

СИМПТОМИ ХПВ-типовите 6 и 11 се најчести причинители на гениталните брадавици. Во текот на животот најмалку 10 % од мажите и жените имаат генитални брадавици.

КОМПЛИКАЦИИ И РИЗИЦИ ХПВ-типовите 16 и 18 се најчести причинители на ракот на грлото на матката. Според Светска здравствена организација (СЗО) над 630 милиони луѓе во светот се заразени со ХПВ, а секоја година од рак на грлото на матката умираат над 250 илјади жени во светот. Ракот

на грлото на матката кај жените на возраст од 15 до 44 години во Северна Македонија е на второ место по смртност, веднаш по ракот на дојката. ХПВ вакцина е препорачна за девојчиња на возраст од 9 до 26 години. Во Република Северна Македонија воведена е во редовниот календар како задолжителна вакцина за девојчиња на 12-годишна возраст.

НАЈДОБАР НАЧИН ДА ГО ЗАШТИТИТЕ ВАШЕТО ДЕТЕ ОД ХПВ Е ДА ГО ВАКЦИНИРАТЕ.

КАЛЕНДАР ЗА ИМУНИЗАЦИЈА

НАВРШЕНА ВОЗРАСТ/ ОДДЕЛЕНИЕ/ КЛАС	На раѓање	Месеци					Одделение во основно училиште / години				Клас во средно / год.	
		0	2	4	6	12	18	I	II	VII		VII
BCG (Туберкулоза)	BCG											
НерВ (Хепатитис Б)	НерВ	НерВ		НерВ								
Ниб (Хемофилус инфлуенца тип Б инфекции)		Ниб	Ниб	Ниб		Ниб						
Rota (Ротавирусни инфекции)		Rota	Rota	Rota								
PCV (Пневмококни инфекции)		PCV	PCV		PCV							
DTaP (Дифтерија, тетанус, пертусис)		DTaP	DTaP	DTaP		DTaP		DTaP				
dT (Дифтерија и тетанус)											dT	
IPV (Полиомиелитис)		IPV	IPV	IPV		IPV		IPV		IPV		
MRP (Морбили, рубеола и паротит)					MRP		MRP					
HPV (Хуман папилома вирусни инфекции)										HPV		
TT (Тетанус)												TT

